

Kohtuasi C-197/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

24. märts 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus, Poola)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

28. aprill 2022

Hageja:

S. S.A.

Kostja:

C. sp. z o.o.

Põhikohtuasja ese liikmesriigi kohtus

Apellatsioonkaebus esimese astme kohtu otsuse peale, millega jäeti rahuldamata hagi, milles S. S.A. nõudis ettevõtelt C. sp. z o.o. 4 572 648,00 Poola zloti tasumist koos viivisega 16. aprilli 1993. aasta seaduse ebaõiglase konkurentsiga võitlemise kohta artikli 15 lõike 1 punkti 4 kohaselt.

Eelotsuse küsimuste ese ja õiguslik alus

ELL artikli 2, artikli 6 lõigete 1 ja 3 ning artikli 19 lõike 1 teise lõigu tõlgendamine koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47. Eelotsusetaotluse aluseks on ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimused

1. Kas ELL artiklit 2, artikli 6 lõikeid 1 ja 3 ning artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, mille ainuisikulisse koosseisu kuulub selle kohtu kohtunik,

kelle kohtuasja lahendamata määratmisel on jämedalt rikutud kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määratmist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme, ei ole sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohus, mis tagab isikutele tõhusa kohtuliku kaitse?

2. Kas ELL artiklit 2, artikli 6 lõikeid 1 ja 3 ning artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selliste liikmesriigi õigusnormide kohaldamine nagu 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (Prawo o ustroju sądów powszechnych; terviktekst *Dz. U.* 2020, jrk nr 2072, muudetud) artikli 55 lõige 4 koostoimes 20. detsembri 2019. aasta üldkohtute korralduse seaduse, Poola kõrgeima kohtu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw; *Dz. U.* 2020, jrk nr 190) artikliga 8 ulatuses, milles need keelavad teise astme kohtul tunnistada 17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego; terviktekst *Dz. U.* 2021, jrk nr 1805, muudetud) artikli 379 punkti 4 alusel tühiseks liikmesriigi esimese astme kohtu läbi viidud menetluse, kuna kõnealuse kohtu koosseis oli vastuolus õigusnormidega, ei olnud nõuetekohaselt moodustatud või otsuse tegemisel osales isik, kellel puudus õigus või võime osaleda õigusemõistmisel, mis kujutab endast õiguslikku sanktsiooni, mis tagab tõhusa kohtuliku kaitse juhul, kui kohtuniku kohtuasja lahendamata määratmisel on jämedalt rikutud kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määratmist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme?

Liidu õigusnormid

ELL artikkel 2, artikli 6 lõiked 1 ja 3, artikli 19 lõike 1 teine lõik

ELTL artikkel 267

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47

Liikmesriigi õigusnormid ja kohtupraktika

16. aprilli 1993. aasta seaduse ebaõiglase konkurentsiga võitlemise kohta (Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji; terviktekst *Dz. U.* 2022, jrk nr 1233) artikli 15 lõike 1 punkt 4

17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego; terviktekst *Dz. U.* 2021, jrk nr 1805, muudetud) artikli 47 lõige 1, artikkel 59, artikli 232 teine lause, artikkel 323, artikli 378 lõige 1, artikli 379 punkt 4, artikkel 386

Teises eelotsuse küsimuses viidatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkti 4 kohaselt „tunnistatakse menetlus tühiseks juhul, kui asja lahendamata kohtu

koosseis oli vastuolus õigusnormidega või kui kohtuasja arutamisel osales kohtunik, kes seaduse alusel ei oleks pidanud seal osalema“.

27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych; terviktekst *Dz. U.* 2020, jrk nr 2072, muudetud) artikkel 45, artikkel 47a, artikkel 47b, artikli 55 lõige 4

Teises eelotsuse küsimuses viidatud üldkohtute korralduse seaduse artikli 55 lõike 4 kohaselt „kohtunik võib õigust mõista oma teenistuskohas, muudes kohtutes aga seaduses määratletud juhtudel (kohtuniku pädevus). Kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevad õigusnormid ei piira kohtuniku pädevust ning nende alusel ei saa asuda seisukohale, et kohtu koosseis on õigusnormidega vastuolus, et kohus on valesti moodustatud või et kohtuotsuse tegemisel on osalenud volitamata või kohtumõistmiseks võimetu isik“.

20. detsembri 2019. aasta üldkohtute korralduse seaduse, Poola kõrgeima kohtu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ustawa z 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, *Dz. U.* 2020, jrk nr 190; edaspidi „muutmise seadus“) artikkel 1 (millega lisati üldkohtute korralduse seadusesse artikli 55 lõige 4 eeltoodud sõnastuses), artikkel 8

Teises eelotsuse küsimuses viidatud muutmise seaduse artikli 8 kohaselt „artikliga 1 muudetud artikli 55 lõiget 4 kohaldatakse ka kohtuasjadele, mis on algatatud või lõpetatud enne käesoleva seaduse jõustumise päeva“.

Justiitsministri 23. detsembri 2015. aasta määruse „Üldkohtute töökorraldus“ (Regulamin urzędowania sądów powszechnych, *Dz. U.* 2015, jrk nr 2316; edaspidi „2015. aasta töökorraldus“) § 43 lõige 1, § 49, § 52b, § 52c

Justiitsministri 18. juuni 2019. aasta määruse „Üldkohtute töökorraldus“ (Regulamin urzędowania sądów powszechnych, *Dz. U.* 2019, jrk nr 1141; edaspidi „2019. aasta töökorraldus“) § 2 punkt 16, § 61 lõige 3, § 138 lõige 3

26. juuni 1974. aasta tööseaduse (Kodeks pracy; terviktekst *Dz. U.* 2022, jrk nr 1510) artikkel 167², artikkel 167³

Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 21. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus III PK 162/18; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta resolutsioon III UZP 10/19; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 28. veebruari 2020. aasta kohtumäärus III CSK 225/19; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 12. jaanuari 2021. aasta kohtumäärus IV CSK 275/20; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 16. veebruari 2021. aasta resolutsioon III CZP 9/20; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 2. juuni 2021. aasta kohtumäärus V CSK 52/21; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 29. aprilli 2022. aasta kohtumäärus III CZP 77/22; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 26. mai 2022. aasta resolutsioon III CZP 86/22

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 27. aprillil 2018 esitas S. S.A., asukoht linnas S, 16. aprilli 1993. aasta seaduse ebaõiglase konkurentsiga võitlemise kohta artikli 15 lõike 1 punkti 4 kohaselt C. sp. z o.o., asukoht linnas W, vastu nõude 4 572 648,00 Poola zloti tasumiseks koos seadusjärgse viivisega hakis nimetatud summas ja alates hakis nimetatud kuupäevast. Kostja palus jätta hagi rahuldamata.
- 2 Oma 27. septembri 2018. aasta korraldusega suunas XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (W regionaalse kohtu XVI kaubandusasju lahendav kolleegium) eesistuja kohtuasja loosimiseks kohtuasjade juhusliku jaotamise süsteemi (System Losowego Przydziału Spraw; edaspidi „SLPS“). 28. septembri 2018. aasta loosimisaruaude kohaselt määrati kohtunik E.T. loosi teel kohtuasja XVI GC 932/18 ettekandja-kohtunikuks.
- 3 Kohtunik E.T. 30. jaanuari 2019. aasta korraldusega määrati kohtuistungi päevaks 11. märts 2019. Kolleegiumi eesistujaks määrati kohtunik E.T. Oma 7. veebruari 2019. aasta korraldusega lükkas kohtunik E.T. 11. märtsile 2019 määratud kohtuistungi edasi 25. märtsile 2019. Korralduses ei nimetatud ei kohtuistungi kuupäeva muutmise põhjust ega kolleegiumi eesistujat.
- 4 25. märtsil 2019 toimus kohtuistung, mille eesistuja oli kohtunik J.K. Kohtuasja XVI GC 932/18 toimikus, mis hõlmab ajavahemikku alates 28. septembrist 2018 (kohtunik E.T. väljaloosimine süsteemis SLPS) kuni 25. märtsini 2019 (esimene kohtuistung, kus kohtunik J.K. oli eesistuja), puuduvad ettekandja-kohtuniku vahetamise aluseks olevad dokumendid. Järgmised kohtuasja lahendamiseks määratud kohtuistungid toimusid 8. juulil 2019 ja 2. septembril 2019 esimese astme kohtus, mille koosseisu kuulus kohtunik J.K. 16. septembril 2019 kuulutas Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus), mille koosseisu kuulus ainuisikuliselt kohtunik J.K., välja kohtuotsuse, millega jäeti hagi rahuldamata. Süsteemis SLPS kohtuasja XVI GC 932/18 ettekandja-kohtuniku ei muudetud.
- 5 Oma 27. oktoobri 2019. aasta apellatsioonkaebusega kaebas hageja esimese astme kohtu otsuse tervikuna edasi. Oma 31. juuli 2020. aasta vastuses apellatsioonkaebusele nõudis kostja kaebuse rahuldamata jätmist.
- 6 Seoses hageja apellatsioonkaebusega saadeti kohtuasja XVI GC 932/18 toimik apellatsioonikohtule ja sellele anti number VII AGa 738/20. Oma 11. mai 2021. aasta määrusega määras Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 2019. aasta töökorralduse § 138 lõike 3 alusel, et toimik tuleb saata tagasi Sąd Okręgowy w W-le (W regionaalne kohus) järgmiste dokumentide lisamiseks toimikule: 1) kolleegiumi eesistuja või kolleegiumi eesistuja asetäitja korraldused, mille alusel määrati kohtunik J.K. alates 25. märtsist 2019 lahendama kohtuasja ettekandja-kohtuniku väljaloositud vastutava kohtuniku E.T. asemel ja milles on näidatud õiguslik alus selle kohtuasja üleandmiseks kohtunikule J.K. ning kohtu koosseisu muutmise põhjused; 2) kolleegiumi eesistuja või kolleegiumi eesistuja

asetäitja korraldused, mille alusel pidi kohtunik J.K. – kohtunik E.T. asendaja tema eemaloleku tõttu – tegema toiminguid 25. märtsi 2019. aasta kohtuistungil, koos selgitusega, kas kohtunik E.T. eemalolek oli tingitud puhkusest (planeeritud puhkus, erakorraline puhkus) või muust põhjendatud puudumisest; 3) kolleegiumi eesistuja või kolleegiumi eesistuja asetäitja korraldused, mis näevad ette asenduste plaani 25. märtsiks 2019, ja 4) kohtunik J.K. 25. märtsi 2019. aasta korraldus, millega kohtuasi XVI GC 932/18 talle määrati.

- 7 Oma vastuses Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 11. mai 2021. aasta määrusele esitas XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (W regionaalse kohtu XVI kaubandusasju lahendav kolleegium) eesistuja oma 24. mai 2021. aasta kirjas Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) esimehele kohtuasja XVI GC 932/18 toimiku, millele lisas järgmised dokumendid: 1) XVI Wydział Gospodarczy (XVI kaubandusasju lahendav kolleegium) kantselei juhataja 19. mai 2021. aasta memo, mille kohaselt lisati kohtunik J.K. 25. märtsi 2019. aasta korraldus kohtuasja XVI GC 932/18 ülevõtmise kohta ekslikult teise kohtuasja toimikule; 2) 25. märtsi 2019. korraldus kohtuasja XVI GC 932/18 üleandmise kohta ettekandja-kohtuniku poolt kohtunikule J.K.; 3) 25. märtsi 2019. aasta korraldus valvekohtuniku (J.K.) määramise kohta 25. märtsi 2019. aasta kohtuistungil kohtunikuks kohtunik E.T. eemalviibimise tõttu.
- 8 16. juuni 2021. aasta korraldusega saadeti toimik uuesti tagasi regionaalsele kohtule nõudega täita kolme päeva jooksul 11. mai 2021. aasta määruse punkt 2 ulatuses, mis puudutas selgitust, kas kohtunik E.T. eemalolek oli tingitud puhkusest (planeeritud puhkus, erakorraline puhkus) või muust põhjendatud puudumisest. Kuna 16. juuni 2021. aasta korraldust ei täidetud õigeaks ajaks, teavitas Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) oma 29. juuni 2021. aasta määrusega Prokurator Regionalny w Warszawiet (Varssavi piirkondlik prokurör), pidades vajalikuks tema osalust kohtuasjas. Oma 5. augusti 2021. aasta kirjas selgitas XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (W regionaalse kohtu XVI kaubandusasju lahendav kolleegium) eesistuja, et kohtunik E.T. eemalviibimine 25. märtsil 2019 oli tingitud erakorralisest puhkusest. Oma 25. aprilli 2021. aasta kirjas teatas piirkondlik prokurör menetluse astumisest.
- 9 20. septembril 2021 toimus kohtuistung teise astme kohtus. Esimees teavitas pooli õigusprobleemist, mis on seotud asjaoluga, et esimese astme kohus rikkus koosseisu muutumatuse põhimõtet.
- 10 Selleks et teha kindlaks põhjused, miks rikuti kohtuasjas XVI GC 932/18 koosseisu muutumatuse põhimõtet, pani Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) oma 28. septembri 2021. aasta määrusega Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimehele kohustuse esitada kahe nädala jooksul järgmine teave: 1) kohtuasjade arv, mille kohtunik E.T. oli määranud 25. märtsile 2019, koos nende toimikute numbritega; 2) selgitused, kas kõigis kohtuasjades, mis olid määratud 25. märtsile 2019, asendas teda kohtuistungil kohtunik J.K.; 3) nende kohtuasjade toimikute numbrid, mis olid määratud 25. märtsile 2019 ja mille kohtunik J.K. võttis menetlemiseks üle 2015. aasta töökorralduse alusel või

mis määrati talle muul õiguslikul alusel; 4) teave selle kohta, kas kohtunik E.T. kasutas 2018. ja 2019. aastal erakorralist puhkust päevadel, millele tal olid määratud kohtuistungid, ning kui nii, siis nende kohtuistungite kuupäevad koos igale päevale määratud kohtuasjade toimikute numbritega; 5) kui vastus neljandale küsimusele on jaatav, siis kas päevadel, mil kohtunik E.T. kasutas erakorralist puhkust ja millele olid määratud kohtuistungid, asendas teda kohtuistungitel kohtunik J.K.; 6) kui vastus viiendale küsimusele on jaatav, siis teave selle kohta, kas kohtunik J.K., olles kohtuistungitel asenduskohtunik, võttis mõne kohtuasjadest üle 2015. aasta töökorralduse alusel; 7) nende kohtuistungite arv, mis olid määratud kuudele, mil kohtunik E.T. kasutas istungipäevadel erakorralist puhkust, koos kohtuistungite kuupäevadega igas kohtuasjas, mille puhul kohtunik E.T. kasutas erakorralist puhkust. Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimees ei esitanud Sąd Apelacyjny w W-le (W apellatsioonikohus) mingit teavet.

- 11 Oma 18. oktoobri 2021. aasta kirjas pöördus Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimees Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) esimehe poole, esitades Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 28. septembri 2021. aasta määruse koopia ja paludes kontrollida eeltoodud teabe esitamise kohustuse õiguspärasust.
- 12 Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) esimees ega selle kohtu aseesimees ei teavitanud teise astme kohut haldusjärelevalve toimingutest seoses eeltoodud kirjaga.
- 13 Oma 1. detsembri 2021. aasta kirjaga pöördus Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) uuesti Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimehe poole 28. septembri 2021. aasta määruse täitmiseks. Oma 29. detsembri 2021. aasta kirjaga teavitas Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimees, et jääb täielikult seisukohale, mida ta väljendas Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) esimehele saadetud 18. oktoobri 2021. aasta kirjas ja mida jagas Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimees oma 27. oktoobri 2021. aasta kirjas.
- 14 Oma 7. veebruari 2022. aasta kirjaga pöördus Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimehe poole palvega kaaluda Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimehe suhtes haldusjärelevalvealaste meetmete kohaldamist Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 28. septembri 2021. aasta määruse täitmiseks. Kõnealuses kirjas oli märgitud, et Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimehe 29. detsembri 2021. aasta kirjast ilmneb, et tema keeldumist täita 28. septembri 2021. aasta määrust toetab Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimees oma 27. oktoobri 2021. aasta kirjas. Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) palus esitada kõnealune kiri, sest tema hinnangul **puudutab kirja sisu – kohtukoosseisu hinnangul – sekkumist tõendite kogumise menetlusse, mille viis läbi apellatsioonikohtu tegevuse üle haldusjärelevalvet tegev asutus.** Lisaks teavitas Sąd Apelacyjny w W.

(W apellatsioonikohus) kirjaskirjas, et kaalub õigusküsimuse esitamise Euroopa Liidu Kohtule.

- 15 Oma 24. veebruari 2022. aasta kirjaskirjas, vastusena 7. veebruari 2022. aasta kirjaskirjale, kinnitaskirjaskirjas Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimees Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimehe suhtes haldusjärelevalvealaste meetmete kohaldamise kohta Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 28. septembri 2021. aasta määruse täitmiseks, et talle ei tundu, et ta saaks selles valdkonnas sekkuda, sest määrukses nimetatud teavet ei ole taotletud mitte haldusjärelevalve korras, vaid seda küsis kohus. Aseesimees väljendas ka seisukohta, et 28. septembri 2021. aasta määrukses taotletud **teave ulatuses, mis puudutab muid kohtuasju, jääb väljapoole kohtualluvuslikku seost lahendatava kohtuasjaga, kuulub aga kohtu esimehe pädevusse**. Aseesimees ei lisanud 27. oktoobri 2021. aasta kirja.
- 16 Võttes arvesse Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimehe seisukohta, kes apellatsioonikohtu hinnangul sekkus õigusvastaselt selle kohtu tõendite kogumise menetluse kulgu, samuti toiminguid, mis tehti haldusjärelevalve raames vastutava kohtuniku suhtes, leidis apellatsioonikohus, et edasine kirj vahetus kohtuasutusega toob kaasa ainult menetluse venimise ega aita kaasa 28. septembri 2021. aasta määruse täitmisele.

Poolte peamised argumendid liikmesriigi kohtus

- 17 Hageja esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtus väite, et esimese astme kohtu menetlus on tühine tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkti 4 kohaselt, võttes arvesse selle kohtukoosseisu vastuolu õigusnormidega, kuna see rikub kohtukoosseisu muutumatus põhimõtet tulenevalt asjaolust, et süsteemis väljaloositud vastutava kohtuniku E.T. asemel lahendas kohtuasja kohtunik J.K.. Kostja märkis, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkt 4 puudutab kohtuorgani koosseisu, mitte aga kohtukoosseisu, ja seetõttu puudub alus arvata, et kohtukoosseis, mis on moodustatud, rikkudes üldkohtute korralduse seaduse artiklit 47a ja artiklit 47b, mõjutab *per se* menetluse kehtivust. Prokurör märkis aga, et teise astme kohtul puudub alus tunnistada menetlus tühiseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkti 4 kohaselt, võttes arvesse üldkohtute korralduse seaduse artikli 55 lõiget 4, vastupidisele seisukohale asumine aga tooks kaasa esimese astme kohtu otsuse tühiseks tunnistamise, uue looisimise, juba kogutud tõendite uuesti kogumise ja 16. septembri 2019. aasta otsusega identse otsuse tegemise.

Eelotsusetaotluse esitamise põhjuste lühikokkuvõte

Esimese eelotsuse küsimuse põhjendus

- 18 ELL artiklis 19 on täpsustatud ELL artiklis 2 väljendatud õigusriigi väärtusi ja selles on liikmesriikide kohtutele ja Euroopa Kohtule tehtud ülesandeks tagada

liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning kohtulik kaitse, mis õigussubjektidele liidu õigusest tuleneb.

- 19 ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus viidatud õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ning mida on tunnustatud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13 ning mida on kinnitatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 (järgmised Euroopa Kohtu otsused: 19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punkt 51; 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Margarit Panicello, C-503/15, EU:C:2017:126, punkt 37; 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 35).
- 20 ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt peab iga liikmesriik eelkõige tagama, et organid, mis on liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtuna“, kuuluvad tema õiguskaitsevahendite süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades ning mis järelikult kohtuna saavad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 190; 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 37).
- 21 Kohtute sõltumatuse nõue, mis on õigusemõistmise lahutamatu osa, kujutab endast olulist osa õigusest tõhusale kohtulikule kaitsele ja põhiõigusest õiglasele menetlusele, mis on ülimalt tähtis, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 51).
- 22 Tuginedes sellele õigusnormile ja ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt kehtestavad liikmesriigid õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteemi, et tagada õigussubjektidele, et järgitakse nende õigust tõhusale kohtulikule kaitsele liidu õigusega hõlmatud valdkondades (Euroopa Kohtu 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 34).
- 23 Liidu õigusega nõutavad sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas kohtuorgani koosseisu, selle liikmete nimetamist, ametiaega ja nende taandumise, taandamise ja tagandamise aluseid ning mis võimaldavad ümber lükata õigussubjektide põhjendatud kahtlusi, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 53).

- 24 Sõltumatuse nõue hõlmab kahte aspekti. Esiteks, väline aspekt ehk eeldus, et institutsioon täidab oma ülesandeid täiesti sõltumatult ilma mis tahes alluvussuhteta ja saamata ükskõik kellelt korraldusi või juhiseid (17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Torresi, C-58/13 ja C-59/13, punkt 22; 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, punkt 19) ning on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võiks ohtu seada selle liikmete poolt otsuse tegemise sõltumatuse (19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, punkt 51; 9. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus TDC, C-222/13, punkt 30; 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, punkt 19). Teine, sisemine aspekt on seotud erapooletuse mõistega ning selle eesmärk on võrdse distantsi hoidmine menetlusosaliste ja nende huvide vahel menetluse eset arvestades. See aspekt eeldab objektiivsusest kinnipidamist ja kohtuasja lahendamisel mistahes selliste huvide puudumist, mis asuvad väljaspool õigusnormi ranget kohaldamist (19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, punkt 52; 9. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus TDC, C-222/13, punkt 31; 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, punkt 20).
- 25 Nõue, et kohus peab olema moodustatud seaduse alusel, on seotud kohtu sõltumatuse ja erapooletuse nõudega, sest kohtusüsteemi peab reguleerima õigus ja see peab olema sõltumatu täidesaatvast võimust, samuti on mõlemad need nõuded osa õigusriigi põhimõttest ning need viitavad usaldusele, mida kohtud peaksid demokraatlikus ühiskonnas avalikkuse jaoks tekitama (EIÕK 12. märtsi 2019. aasta otsus A. vs. Island, kaebus nr 26374/18, punkt 99).
- 26 Seoses eeltooduga tekib esimeses eelotsuse küsimuses väljendatud kahtlus, kas esimese astme kohus, mis mõistab kohut ainuisikulises koosseisus, millesse kuulub kohtunik, kes on kohtuasja lahendama määratud, mille käigus rikuti jämedalt kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme, on sõltumatu ja erapooletu, eelnevalt seaduse alusel moodustatud kohus, mis tagab tõhusa õiguskaitse.
- 27 Probleem on eelkõige seotud sellega, kas sõltumatu ja erapooletu, seaduse alusel moodustatud kohtu mõiste hõlmab ka „kohtuorgani koosseisu“ või „kohtukoosseisu“ osas, mis on seotud selle koosseisu moodustamise viisiga.
- 28 Mõiste „kohtuorgani koosseis“ ei ole defineeritud ei liikmesriigi õiguses ega ka liidu õiguses. Poola õiguses on kohtuorgani koosseisu mõistet täpsustatud selle kohtukoosseisu suuruse määratlemise teel. Esimese astme kohtu menetluses näevad õigusnormid üldjuhul ette kohtuotsuste tegemise ainuisikulises koosseisus (üldkohtute korralduse seaduse artikli 47 lõige 1). Erandid on seotud teatavate kohtuasjade kategooriatega, mille puhul hõlmab kohtukoosseis kohtunikku, kes on eesistujaks, ja kahte kaasistujat (üldkohtute korralduse seaduse artikli 47 lõige 2), või antakse kohtu eesistujale erandina volitus määrata kohtuasja lahendama kolmest kohtunikust koosnev koosseis, kui ta leiab, et see on näidustatud juhtumi erilise keerukuse või pretsedendi iseloomu tõttu (üldkohtute korralduse seaduse artikli 47 lõige 3).

- 29 Seaduse alusel moodustatud kohtu sõltumatuse ja erapooletuse jaoks on nõutav, et kohtukoosseisu kuuluksid kohtunikud, kes on volitatud lahendama kohtuasju konkreetsetes kohtus, konkreetsetes kohtuastmes ja konkreetsetes kohtuasjas. Kohtukoosseisu iga liige peab neile nõuetele vastama.
- 30 Liikmesriigi õiguses kehtib kohtukoosseisu muutumatus põhimõte (üldkohtute korralduse seaduse artikli 47a lõige 1). Nimetatud põhimõte seisneb selles, et kohtuasjad jagatakse kohtunike ja kohtuniku ametitaotlejate vahel loosi teel kohtuasjade eri kategooriate alusel. See on seaduse tasandi põhimõte, mille olemus seisneb kohtuorgani koosseisu püsivuses (muutumatuses) alates kohtukoosseisu juhuslikust määramisest loosi teel ja kogu kohtuasja lahendamise vältel (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 323) (Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta resolutsioon III UZP 10/19; 1. juuli 2021. aasta resolutsioon III CZP 36/20).
- 31 Kohtuasjade jagamine kohtunike ja kohtuniku ametitaotlejate vahel loosi teel kohtuasjade eri kategooriate alusel toimub IT-süsteemis, mis on mõeldud kohtuasjade ja kohtu ülesannete jagamiseks loosi teel ning mis põhineb juhuslike arvude generaatoril (kohtuasjade juhusliku jaotamise süsteem (System Losowego Przydziału Spraw)) (2015. aasta töökorralduse § 43 lõige 1, 2019. aasta töökorralduse § [2] punkt 16).
- 32 Erandid loosiga moodustatud koosseisu muutumatus põhimõttest on rangelt määratletud õigusnormis (üldkohtute korralduse seaduse artiklis 47b, mille kohaselt võib kohtu koosseisu muuta ainult juhul, kui kohtuasja ei ole võimalik lahendada senises koosseisus või kui esineb pikaajalisi takistusi kohtuasja lahendamiseks senises koosseisus) ja rakenduseeskirjades (2015. aasta töökorralduse § 49 ja § 52c). Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) praktikas on sedastatud, et ainuüksi kõrvalekaldumine kohtuasjas kohtuniku määramise reeglitest, ei tähenda, et kohtuorgani koosseis oleks vastuolus õigusnormidega (Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 16. veebruari 2021. aasta resolutsioon III CZP 9/20).
- 33 Selle seisukoha aluseks oli eeldus, et kohtuorgani koosseisu määrab seadus, 2015. aasta töökorralduse ja 2019. aasta töökorralduse sätted puudutavad aga ainult kohtukoosseisu määramise viisi kohtuniku loosimise teel kohtuasjade ja kohtu ülesannete loosi teel jagamise IT-süsteemis. Kõigil selle kohtu kohtunikel on nimelt pädevus kohtuasja lahendada, olenemata viisist, kuidas kohtunik kohtuasja lahendama määratakse. Seega on kohus hoolimata vigadest kohtukoosseisu määramises endiselt seaduse alusel moodustatud kohus, sest kohtunik on endiselt kohtunik, kohtukoosseis aga koosneb kohtunikust. Tsiviilasju lahendavatele kohtunikele kohtuistungite määramine kohtunike tähestikulise nimekirja alusel on ainult korraldusliku iseloomuga ning üksnes korralduslikku ja juhendavat laadi normide rikkumine ei tähenda seadusega vastuolus olevat koosseisu (Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 16. veebruari 2021. aasta resolutsioon III CZP 9/20).

- 34 Apellatsioonikohtu hinnangul võib asuda seisukohale, et kohtukoosseisu väljaloosimist käsitlevate õigusnormide tavapärase (juhuslik, teadmatu, tahtmatu, eksimuslik) rikkumine ei anna alust väita, et selle kohtu koosseis on vastuolus seadusega (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkt 4), ja seega tuleks asuda seisukohale, et sellisel viisil moodustatud kohus on eelnevalt seaduse alusel moodustatud kohus (põhiõiguste harta artikkel 47). Teistsugune on olukord juhul, kui sellise kohtukoosseisu moodustamisel, milles mõistab kohut asja lahendama määratud kohtunik, on jämedalt (kvalifitseeritult) rikutud kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevad liikmesriigi õigusnorme.
- 35 **Kohtuorgani koosseisu ja kohtukoosseisu määramise viisi käsitlevatel õigusnormidel on ülekaalukas eesmärk, milleks on nende õigusnormide rolli tagamine kohtunike sõltumatuse kaitsjana, ning seega seadusandliku ja täidesaatva võimu mõju vältimine konkreetse kohtuniku määramisele kohtuasja arutama ja kokkulepetele kõnealuse kohtu kohtunike vahel selle kohta, kes neist konkreetset asja lahendab.** Liikmesriigid võivad küll ise otsustada, mil viisil kohtuorgani koosseis liikmesriigi õigusnormide alusel moodustatakse, kui aga sellised õigusnormid on heaks kiidetud, peab kohtu sõltumatus olema piisavalt tagatud (vt kohtujurist E. Tanchevi 27. juuni 2019. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, punkt 129). Need tagatised ei hõlma apellatsioonikohtu hinnangul mitte ainult seadusandlikku ja täidesaatvat võimu, vaid ka kohtuvõimu.
- 36 Apellatsioonikohtu hinnangul **ei saa ratsionaalselt asuda seisukohale, et kohtu iseseisvus (sõltumatus ja erapooletus) on tagatud olukorras, kus kõnealuse kohtu kohtunikud ise – soovides realiseerida oma või kellegi teise huve ja kasutades liikmesriigi õiguse institutsiooni vastuolus selle eesmärgiga – kujundavad seaduse alusel välja loositud kohtukoosseisu, rikkudes sellega kvalifitseeritud viisil kohtuasjade jaotamist ning kohtuorgani koosseisu määramist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme.**
- 37 Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele põhineb nimelt seaduse alusel moodustatud kohtusse pöördumise võimaluse ja selle kohtu koosseisuga seotud tagatistel, nende tagatiste eiramine võib aga toimuda ainult erandkorras, ka veatute toimingute puhul. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et õigus sõltumatule ja erapooletule, seaduse alusel moodustatud kohtule hõlmab ka kohtu koosseisu, mis on moodustatud liikmesriigi õigusnormide kohaselt viisil, mis tagab kohtu koosseisu sõltumatuse ja stabiilsuse. **Selle tingimuse täitmine saab toimuda ainult juhul, kui kohtunik määratakse kohtukoosseisu (ainuisikulisse, mitmeisikulisse) liikmesriigi õigusnormide kohaselt, kohtuniku muutmise aga on lubatav nende õigusnormidega määratud piirides hoolimata asjaolust, et tegemist on õigusnormide ja täitevaktidega.**
- 38 Kuna kohtuniku kohtukoosseisu määramise ja selle koosseisu kohtuniku muutmise viisi reguleerivad liikmesriigi õigusnormid, **siis on nende reeglite järgimine võtmetähtsusega otsustamisel, kas kohus, sh selle väljaloositud koosseis, on seaduse alusel moodustatud kohus.** Kuigi kõigil kõnealuse kohtu

kohtunikel on olemas asjaomane pädevus ja nad on ühtemoodi volitatud kohtuasju lahendama, siis on poolte jaoks kõige olulisem ja tagatise tähendusega asjaolu see, et kohtuasi jääks selle vastutava kohtuniku lahendada, kellele kohtuasi määrati vastavalt kokkulepitud tegevusjaotusele loosi teel juhuslike arvude generaatoril põhineva IT-vahendiga. **See on oluline eelkõige kohtu sõltumatuse tagamise kontekstis, sh selleks, et tagada sõltumatus administratiivsest tegurist, milleks on kõnealuse kolleegiumi eesistuja või tema asetäitja ning selle isiku erapooletus.** Kui kõnealuste reeglite rikkumine on seega jäme, siis tähendab see, et kõnealused tagatised on märkimisväärselt vähenenud. Kohtuasja lahendamine kohtuniku poolt, kes on seda lahendama määratud, rikkudes jämedalt kohtuasjade jaotamist ning kohtuorgani koosseisu määramist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme, mõjutab nimelt kodanike ja ühiskonna usaldust kohtu kui sõltumatu ja erapooletu institutsiooni vastu ja tagatise tähendust poolte jaoks.

- 39 Apellatsioonikohus kinnitab, et kohtuorgani koosseisu muutmine esimese astme kohtus kohtuasjas XVI GC 932/18, mis seisnes selles, et kohtuasja lahendas süsteemis SLPS väljaloositud kohtuniku E.T. asemel kohtunik J.K., toimus, rikkudes jämedalt kohtuasjade jaotamist ning kohtuorgani koosseisu määramist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme ehk üldkohtute korralduse seaduse artikli 47b lõiget 1 koostoimes 2015. aasta töökorralduse § 52c lõikega 4.
- 40 Esiteks, ettekandja-kohtuniku erakorraline puhkus määratud kohtuistungil päeval ei tähenda, et kohtuasja arutamine senises koosseisus oleks võimatu või et kohtuasja arutamisel senises koosseisus esineks pikaajaline takistus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 47b lõige 1). See võib olla alus, et menetlustoimingud teeb asenduste plaani või graafiku järgi määratud kohtukoosseis, kui seda õigustab menetluse tõhusus ja menetlustoiminguid ei saa teha see kohtukoosseis, kellele kohtuasi on määratud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 47b lõige 2). Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) on oma praktikas asunud seisukohale, et kohtukoosseisu muutumatuse põhimõttest kõrvalekaldumise aluseks ei saa olla planeeritud puhkus (16. veebruari 2021. aasta resolutsioon III CZP 9/20) ega isegi kohtuniku üleviimine ilma tema nõusolekuta teise kolleegiumisse tööjaotuse muutumise tõttu (28. veebruari 2020. aasta määrus III CSK 225/19).
- 41 Kohtuasjas XVI GC 932/18 ei ole tegemist ei sellega, et oleks võimatu lahendada kohtuasja senises koosseisus, samuti ei esine pikaajalist takistust kohtuasja lahendamisele senises koosseisus. Kohtuasja XVI GC 932/18 arutati kolmel määratud kuupäevadega kohtuistungil. Isegi kui asuda seisukohale, et 25. märtsil 2019 oli olemas alus selleks, et kohtutoiminguid teeks asenduste plaani alusel määratud kohtukoosseis kohtunik J.K. isikus, puudusid takistused selleks, et järgmistel kohtuistungite päevadel lahendaks kohtuasja kohtukoosseis kohtunik E.T. isikus, kuna tema eemalviibimine oli tingitud erakorralisest puhkusest.
- 42 Teiseks, apellatsioonikohtu hinnangul ei esitanud kohtunik J.K. kirjalikku avaldust kohtuasja XVI GC 932/18 lahendamiseks ülevõtmise kohta 2015. aasta

töökorralduse § 52c lõike 4 alusel. Lisaks sellele ei vasta tõele XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (W regionaalse kohtu XVI kaubandusasu lahendav kolleegium) kantselei juhataja väide, mis sisaldus 19. mai 2021. aasta memos ja mille kohaselt lisati kohtunik J.K. 25. märtsi 2019. aasta korraldus kohtuasja XVI GC 932/18 ülevõtmise kohta ekslikult teise kohtuasja toimikule.

- 43 Kolmandaks, ettekandja-kohtuniku väljavahetamine kohtuasjas XVI GC 932/18 ei olnud juhuslik. 7. veebruari 2019. aasta korraldusega tõsteti algselt 11. märtsile 2019 määratud kohtuistung 25. märtsile 2019. Selle korralduse väljaandmise kuupäeval pidi asenduste plaan reeglite kohaselt olema juba koostatud (hiljemalt 31. jaanuariks 2019). Ei ole ühtegi tõendit selle kohta, et kõnealune plaan oleks koostatud pärast kohtuasja XVI GC 932/18 kohtuistungiga aja muutmise korralduse väljaandmist. Teisisõnu, 7. veebruari 2019. aasta korralduse väljaandmise ajal teadis kohtunik E.T. XVI kaubandusasu lahendava kolleegiumi eesistuja asetäitjana, et asenduste plaani kohaselt on 25. märtsil 2019 asenduskohtunikuks kohtunik J.K. Seetõttu tühistati kohtuasjas XVI GC 932/18 kohtuistung määramisel juba määratud kohtuistungiga aeg, ilma et oleks esitatud selle tühistamise põhjust (pooled ei taotlenud kohtuistungiga aja muutmist) ja ilma et oleks ära märgitud ettekandja-kohtunik, kes 25. märtsi 2019. aasta kohtuistungil kohtukoosseisus kohut mõistab.
- 44 Neljandaks, ettekandja-kohtuniku väljavahetamine kohtuasjas XVI GC 932/18 oli teadlik. See, et kohtunik E.T. määras kohtuistungiga 25. märtsile 2019 ehk päevale, mil asenduskohtunikuks oli J.K., ja kasutas ise erakorralist puhkust, pidi looma mulje üldkohtute korralduse seaduse artikli 47b lõike 1 eelduste esinemisest. Selle tulemusena lahendas asenduskohtunik J.K. kõiki kohtuasju, mille kohtuistungid olid määratud 25. märtsile 2019. Sel juhul peaks IT-vahend sama kategooria asendusliikmele määrama ühe kohtuasja vähem. 2015. aasta töökorralduse kohaselt aga peaks kolleegiumi eesistuja andma IT-vahendile käsu määrata sama kategooria täiendav kohtuasi, kui asendaja on kohtuasja lahendanud. Kohtuasjas XVI GC 932/18 selliseid olukordi ei tekkinud. Süsteem SLPS näitab nimelt, et selles ei muudetud ettekandja-kohtunikuks. Kuni esimese astme kohtu otsuse tegemiseni oli kohtunik E.T. süsteemis SLPS kohtuasja XVI GC 932/18 ettekandja-kohtunik.
- 45 Viiendaks, ettekandja-kohtuniku väljavahetamisel kohtuasjas XVI GC 932/18 oli kindel eesmärk. Kohtusüsteemi jaoks on selline tegevus arusaadav. Kirjeldatud asjade seis juures, seoses sellega, et kohtunik J.K. võttis lahendamiseks üle kohtuasjad, mis olid määratud 25. märtsile 2019 (sh kohtuasja XVI GC 932/18), vähenes faktiliselt kohtuasjade arv, mille vastutav kohtunik on E.T. Seoses sellega, et töötaja võib võtta kalendriaasta jooksul neli päeva erakorralist puhkust, ühe istungipäeva jooksul tegeleb regionaalse kohtu kohtunik aga viie kuni kaheksa kohtuasjaga, võis kohtuasjade arv, mida lahendas kohtunik E.T., väheneda isegi 20–36 kohtuasja võrra.

- 46 Kuuendaks, asjade faktilise seisu juures ei ole võimalik kindlaks teha kriteeriume, mille alusel kohtunik E.T. valiks kohtuasja XVI GC 932/18 selleks, mis määrati 25. märtsile 2019 eesmärgiga anda see lahendamiseks kohtunikule J.K.
- 47 Siinkohal juhib apellatsioonikohus tähelepanu **sellise käitumise aktsepteerimise ohtudele. Teoreetiliselt ei saa välistada, et suure avaliku huviga kohtuasja puhul lepivad kohtunikud omavahel kokku, et ühele neist määratud kohtuasja võtab üle teine nii, et see kohtuasi määratakse selle teise kohtuniku valvapäevale, ja see teine kohtunik võtab kohtuasja lahendamiseks seetõttu, et kohtunik, kelle IT-süsteem, mis on mõeldud kohtuasjade ja kohtu ülesannete jagamiseks loosi teel ja mis põhineb juhuslike arvude generaatoril, loosis kohtuasja vastutavaks kohtunikuks, võttis kõnealusel päeval erakorralise puhkuse.**
- 48 Seitsmendaks, apellatsioonikohus juhib tähelepanu haldusasutustele ebaharilikule toimimisele seoses menetlustoimingutega, mida ettekandja-kohtunik tegi tsiviilkohtumenetluses selleks, et määrata kindlaks kohtukoosseisu muutmise põhjused kohtuasjas XVI GC 932/18, näiteks: 1) XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (W regionaalse kohtu XVI kaubandusasju lahendav kolleegium) eesistuja edastas Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) kohtulahendid tutvumiseks apellatsioonikohtu esimehele; 2) Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimees tutvus 11. mai 2021. aasta määruse sisuga viisil, mis ei ole seaduses ette nähtud; 3) XVI Wydział Gospodarczy Sądu Okręgowego w W. (W regionaalse kohtu XVI kaubandusasju lahendav kolleegium) eesistuja ei esitanud selgitusi kohtunik E.T. alusetu puudumise põhjuste kohta ja tegi need toimingud alles pärast seda, kui Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) oli teavitanud prokuröri; 4) Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 28. septembri 2021. aasta määrus jäeti täitmata; 5) Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimees sekkus tõendite kogumise menetlusse, andes haldusjärelevalve raames Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) 28. septembri 2021. aasta määrusele hinnangu, et see jääb välja kohtuasja lahendava kohtu pädevusest, mis andis Sąd Okręgowy w W. (W regionaalne kohus) esimehele aluse selle määruse täitmisest keelduda; 6) Sąd Apelacyjny w W. (W apellatsioonikohus) aseesimees sekkus haldusjärelevalve raames, et kontrollida kohtuasja kohtunikule J.K. andmise õiguspärasust, alles pärast seda, kui apellatsioonikohus oli teavitanud kavatsusest esitada õigusküsimused Euroopa Liidu Kohtule.

Teise eelotsuse küsimuse põhjendus

- 49 Kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on jaatav, muutub aktuaalseks teine eelotsuse küsimus.
- 50 Tagamaks, et teise astme kohus saab tagada tõhusa kohtuliku kaitse, mis on nõutav ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu alusel, on esmatähtis säilitada selle kohtu sõltumatus, nagu kinnitab ka harta artikli 47 teine lõik, mille kohaselt on asja arutamine „sõltumatus“ kohtus üks nõuetest, mis on seotud põhiõigusega tõhusale

õiguskaitsevahendile (Euroopa Kohtu 18. mai 2021. aasta otsus liidetud kohtuasjades Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 194).

- 51 Kohtukorraldus liikmesriikides kuulub liikmesriikide pädevusse. Selle pädevuse teostamisel peavad liikmesriigid aga täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest. See võib kehtida eelkõige liikmesriigi õigusnormide puhul, mis käsitlevad kohtukoosseisude piisavat kohtulikku kontrolli (vrd Euroopa Kohtu 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 48).
- 52 Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) praktikas on välja kujunenud, et kohtukoosseisu moodustamine vastuolus kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevate õigusnormidega võib olla aluseks sanktsioonide kohaldamisele tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkti 4 alusel (vt Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta resolutsioon III UZP 10/19; Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 16. veebruari 2021. aasta resolutsioon III CZP 9/20). See sanktsioon kuulub teise astme kohtu kohtuliku kontrolli alla ja on ainus sobiv vastus tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks.
- 53 Esimese astme kohtu menetluse tühistamiseks tunnistamine teise astme kohtu poolt toob kaasa vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise, menetluse tühistamise tühistamiseks tunnistatud osas, selles kohtus tehtud menetlustoimingute olematuna käsitlemine ja – vastupidi prokuröri seisukohale – kohtuasja lahendamise kohtunik E.T. poolt süsteemis SLPS kohtu koosseisu loositud ettekandja-kohtunikuna.
- 54 Pärast muutmisseaduse jõustumist 14. veebruaril 2020 andis Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 16. veebruaril 2021 välja resolutsiooni III CZP 9/20, mille kohaselt võib apellatsioonkaebust lahendama määratud kohtu koosseisu muutumatuse põhimõtte rikkumine, mis seisneb asenduskohtuniku, kes ei ole ettekandja-kohtunik, alusetus määramises, tuua kaasa kohtukoosseisu vastuolu õigusnormidega (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkt 4). Resolutsiooni põhjendusest ilmneb, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) tegi otsuse enne üldkohtute korralduse seaduse artikli 55 lõike 4 jõustumist kehtinud õigusliku seisul alusel, selgelt arvestamata muutmisseaduse artikli 8 sisu.
- 55 Apellatsioonikohus selgitab, et tõhusa kohtuliku kaitse tagamine pooltele olukorras, kus kohtukoosseisu moodustamine on vastuolus kohtuasjade jaotamist ning kohtuorgani koosseisu määramist ja muutmist käsitlevate õigusnormidega, ei ole – tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punkti 4 kohaselt – praeguses õiguslikus seisundis võimalik üldkohtute korralduse seaduse artikli 55 lõike 4 kohaselt koostoides muutmisseaduse artikliga 8.
- 56 Kokkuvõtteks tuleb märkida, et apellatsioonikohtul puudub võimalus kohaldada tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 379 punktis 4 ette nähtud tõhusat

õiguslikku sanktsiooni juhul, kui ilmneb, et kohtukoosseis on moodustatud teravas vastuolus kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevate liikmesriigi õigusnormidega.

57 Seoses eeltooduga pidas eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendatuks pöörduda Euroopa Liidu Kohtu poole eespool esitatud õigusküsimustega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus teeb ettepaneku vastata esitatud küsimustele järgmiselt:

1. ELL artiklit 2, artikli 6 lõikeid 1 ja 3 ning artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, mille ainuisikuliselt koosseisu kuulub selle kohtu kohtunik, kelle kohtuasja lahendamise määramisel on jämedalt rikutud kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme, ei ole sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohus, mis tagab isikutele tõhusa kohtuliku kaitse.
2. ELL artiklit 2, artikli 6 lõikeid 1 ja 3 ning artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selliste liikmesriigi õigusnormide kohaldamine nagu 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse [...] artikli 55 lõige 4 koostoimes 20. detsembri 2019. aasta üldkohtute korralduse seaduse, Poola kõrgeima kohtu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse [...] artikkel 8 ulatuses, milles need keelavad teise astme kohtul 17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku [...] artikli 379 punkti 4 alusel tunnustada tühiseks liikmesriigi esimese astme kohtu läbi viidud menetluse, kuna kõnealuse kohtu koosseis oli vastuolus õigusnormidega, ei olnud nõuetekohaselt moodustatud või otsuse tegemisel osales isik, kellel puudus õigus või võime osaleda õigusemõistmisel, mis kujutab endast õiguslikku sanktsiooni, mis tagab tõhusa kohtuliku kaitse juhul, kui kohtuniku kohtuasja lahendamise määramisel on jämedalt rikutud kohtuasjade jaotamist ning kohtu koosseisu määramist ja muutmist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme.